

DE WATERGENTIAAN DOCENTENHANDLEIDING

INTRODUCTIE

Lesduur: 60 minuten

❖ Leerdoelen

- Leerlingen kennen de situatie in de Nederlanden ten tijde van het huwelijk van Willem van Oranje en Anna van Egmond en weten welke religies, personen en politieke situaties een belangrijke rol speelden.
- Leerlingen kunnen de belangen van verschillende spelers uit deze tijd verwoorden.
- Leerlingen kunnen de mogelijke gevolgen bespreken die het huwelijk had op de politieke en sociale situatie in de Nederlanden.
- Leerlingen kunnen argumenten onderbouwen waarom het huwelijk tussen Anna en Willem wel of niet een strategische zet was en of het de loop van de geschiedenis heeft beïnvloed.

★ Benodigdheden

- Het boek *Stromend door de tijd*
- Geprinte werkbladen
- Scharen
- Potloden/stiften
- [Video - 80 jaar oorlog in 80 seconde](#)

DE WATERGENTIAAN

DOCENTENHANDLEIDING

HET VERHAAL

20 min

➔ LEES EN BESPREEK

► blz 47 t/m 49

Benieuwd naar het hele verhaal?
Het totale verhaal voorlezen kan natuurlijk ook.
Of laat het de leerlingen zelf lezen.

► Bespreek na het lezen het verhaal klassikaal met
behulp van deze vragen:

- Wat vonden jullie van de vriendschap tussen Anna en Kaatje?
- Hoe verschilde het leven van Anna van dat van Kaatje?
- Wat zegt dit over de samenleving in die tijd?
- Waarom was deze vriendschap bijzonder in die tijd?
- Hoe voelde Anna zich over haar aanstaande huwelijk met Willem van Oranje?
- Waarom denk je dat ze zich zo voelde?
- Waarom was het huwelijk tussen Anna en Willem zo belangrijk?
- Denk je dat ze uit liefde trouwden?
- Wat vind je ervan dat mensen vroeger vaak trouwden om politieke redenen? Hoe verschilt dit van huwelijken in onze tijd?

>> Hoe zat het?

Situatie in de Nederlanden

In het begin van de **16e eeuw** zijn de Nederlanden (ongeveer het Nederland, België en Luxemburg van nu) onderdeel van het **Habsburgse rijk** onder leiding van **Karel V**. Het rijk strekt zich uit van Spanje tot Oostenrijk, van Zuid-Italië tot de Nederlanden en omvat ook delen van Amerika en Azië. Een behoorlijk groot rijk, dus. Na **Karel V** werd zijn zoon **Filips II** de koning. Hij regeerde streng en wilde alles zelf bepalen. Niet iedereen vond dit fijn.

In die tijd waren er twee belangrijke godsdiensten. De meeste mensen waren **katholiek** en volgden de paus in Rome. Maar er waren ook steeds meer mensen die **protestants** wilden zijn. Protestanten dachten anders over hoe je in God moest geloven. Dit zorgde voor veel ruzies en spanningen omdat Filips II en Karel V vonden dat iedereen katholiek moest blijven.

Willem werd in 1533 op slot Dillenburg (in het huidige Duitsland) geboren. In 1544 erft hij het Franse prinsdom (een stuk land) Orange (Oranje). Vanaf nu mag hij zichzelf 'prins' noemen.

Willem van Oranje heeft lutherse (protestantse) ouders maar Karel V eist dat de jonge prins verder een katholieke opvoeding krijgt. Aangezien Karel

de keizer van het Heilige Roomse Rijk en heer der Nederlanden is, kan Willem van Oranje daar niet tegenin gaan. Daarom groeit Willem vanaf zijn twaalfde op aan het keizerlijk hof in Brussel. In die tijd is Brussel een wereldstad binnen een groot rijk dat zich uitstrekt van Oost-Europa tot Zuid-Amerika.

In de tijd van Willem van Oranje was trouwen heel anders dan nu. Voor machtige mensen zoals Willem was een huwelijk niet zozeer een kwestie van liefde, maar meer een politieke zet. Het was een manier om allianties te vormen. Een soort zakelijke samenwerking. Hierdoor werd hun macht en invloed groter.

Willem van Oranje trouwde op 8 juli 1551 met **Anna van Egmond**. Anna was de enige dochter van Maximiliaan van Egmond, graaf van Buren. Er is maar liefst drie jaar onderhandeld over het huwelijk. Omdat Anna heel veel land en andere bezittingen heeft geërfd. Door het huwelijk krijgt Willem veel extra bezittingen én extra status.

In 1561, drie jaar na het overlijden van zijn eerste echtgenote Anna van Egmond, trouwt Willem met **Anna van Saksen**, dochter van de hertog van Saksen. Dit is een strategische keuze: Willem hoopt zo steun te krijgen van Duitse protestantse vorsten in de strijd tegen de Spaanse katholieke koning Filips II. Dit is belangrijk omdat Willem steeds meer ruzie met hem krijgt.

DE WATERGENTIAAN DOCENTENHANDLEIDING

OPDRACHTEN

WERKBLAD 1A

20 min

OPDRACHT 1 UITLEG

- Deel **Werkblad 1A** uit.
- De leerlingen mogen nu op basis van het verhaal en de introductie zelf doorstrepen wat niet van toepassing is. Neem het kloppende verhaal met ze door. Dit dient ook als uitgangspunt voor opdracht 2.

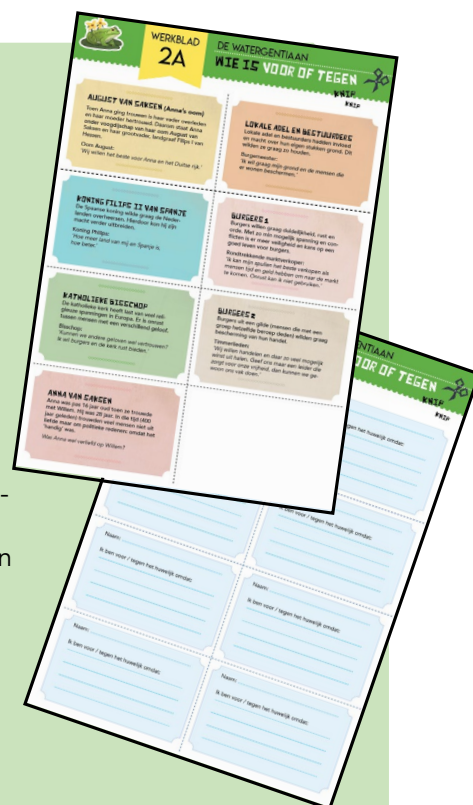
WERKBLAD 2AB

25 min

OPDRACHT 2 UITLEG

Ben je voor of tegen? Verdiep je in een persoon of groep.

- **Knip** de 7 personenkaartjes op **werkblad 2A** uit.
- Verdeel de klas in maximaal 7 groepjes.
- Deel de personen-kaartjes uit aan de leerlingen. Hierop staat korte informatie over de persoon en een quote. Aan de hand van het verhaal, de introductie en opdracht 1 bepalen de leerlingen of deze personen waarschijnlijk **TEGEN** of **VOOR** het tweede huwelijk van Willem met Anna van Saksen waren.
- Laat de leerlingen hierover nadenken met hun groepje.
- Verdeel het lokaal in tweeën: **TEGEN** en **VOOR**. De leerlingen mogen met hun groepje op de plek gaan staan die zij vinden passen bij hun persoon.
- Vraag, zodra iedereen klaar staat, aan de woordvoerder van het groepje om hun keuze te onderbouwen. Geef hierop feedback aan de hand van onderstaande toelichting.
- Geef na de bespreking elke leerling een **uitgeknipt ikzelf-kaartje, van werblad 2B**. Hierop vullen ze zelf in of ze voor of tegen het huwelijk zijn en waarom. Laat de leerlingen hierover vertellen.

WERKBLAD 2A

WATERGENTIAAN DOCENTENHANDLEIDING ANTWOORDEN

AUGUST VAN SAKSEN (Anna's oom)

Toen Anna ging trouwen is haar vader overleden en haar moeder hertrouwd. Daarom staat Anna onder voogdijschap van haar oom August van Saksen en haar grootvader, landgraaf Filips I van Hessen.

Oom August:
'Wij willen het beste voor Anna en het Duitse rijk.'

KATHOLIEKE BISCHOP

De katholieke kerk heeft last van veel religieuze spanningen in Europa. Er is onrust tussen mensen met een verschillend geloof.

Bisschop:
'Kunnen we andere geloven wel vertrouwen? Ik wil burgers en de kerk rust bieden.'

Antwoord TEGEN, later VOOR

Hij was eerst tegen het huwelijk. Anna was Luthers, terwijl Willem van Oranje katholiek was. Hij maakte zich zorgen over de verschillen in het geloof en was bang dat het huwelijk de Habsburgers boos zou maken. Na onderhandelingen en overtuiging door Willem van Oranje en zijn aanhangers stemde hij uiteindelijk in met het huwelijk. Willem beloofde dat Anna haar Lutherse geloof mocht behouden en dat hun kinderen protestants zouden worden opgevoed. Willem hoopte zo steun te krijgen van Duitse protestantse vorsten in de strijd tegen de Spaanse katholieke koning Filips II.

Antwoord TEGEN

De katholieke kerk was tegen het huwelijk tussen Willem en Anna, omdat Anna protestants was en Willem katholiek. De kerk vond het niet goed dat mensen met verschillende geloven met elkaar trouwden. Ze waren bang dat hierdoor meer mensen protestant zouden worden in plaats van katholiek. Ook maakten ze zich zorgen omdat Willem had beloofd dat zijn kinderen protestants opgevoed zouden worden. De kerk dacht dat dit huwelijk zou laten zien dat het niet zo belangrijk was om katholiek te blijven, en dat wilden ze niet.

KONING FILIPS II VAN SPANJE

De katholieke Spaanse koning wilde graag de Nederlanden overheersen. Hierdoor kon hij zijn macht verder uitbreiden.

Koning Philips:
'Hoe meer land van mij en Spanje is, hoe beter.'

LOKALE ADEL EN BESTUURDERS

Lokale adel en bestuurders hadden invloed en macht over hun eigen stukken grond. Dit wilden ze graag zo houden.

Burgemeester:
'Ik wil graag mijn grond en de mensen die er wonen beschermen.'

Antwoord TEGEN

Koning Filips was tegenstander van het huwelijk. Willem van Oranje was een van de belangrijkste leiders in de opstand tegen de Spaanse overheersing in de Nederlanden. Filips zag dit als een bedreiging voor zijn gezag en de katholieke invloed in de Nederlanden. Hij zag Willem's besluit om door te gaan met het huwelijk, ondanks zijn bezwaren, als een daad van ongehoorzaamheid.

Antwoord TEGEN

De Nederlandse adel had verschillende meningen over het huwelijk tussen Willem van Oranje en Anna van Saksen. Sommige edelen waren er blij mee, vooral de protestanten. Zij dachten dat het goed was om vrienden te worden met Duitse protestantse leiders. Andere edelen, vooral de katholieken, waren er niet zo blij mee. Zij waren bang dat de katholieke koning van Spanje boos zou worden. Of een edelman voor of tegen het huwelijk was, hing vaak af van zijn eigen geloof en of hij Willem van Oranje aardig vond of niet. Er was dus geen duidelijke ja of nee van de hele Nederlandse adel samen.

WERKBLAD 2B

WATERGENTIAAN DOCENTENHANDLEIDING ANTWOORDEN

BURGERS 1

Burgers willen graag duidelijkheid, rust en orde. Met zo min mogelijk spanning en conflicten is er meer veiligheid en kans op een goed leven voor burgers.

Rondtrekkende marktverkoper:

'Ik kan mijn spullen het beste verkopen als mensen tijd en geld hebben om naar de markt te komen. Onrust kan ik niet gebruiken.'

Antwoord TEGEN/VOOR

Sommige burgers waren blij met de rust en orde die de Spaanse heerschappij zou kunnen bieden. Dit leek beter dan opstand en chaos. Maar andere burgers zagen juist Willem als politiek stabiele heerser. Niet alle burgers dachten hier dus hetzelfde over.

BURGERS 2

Burgers uit een gilde (mensen die met een groep hetzelfde beroep deden) wilden graag bescherming van hun handel.

Timmerlieden:

'Wij willen handelen en daar zo veel mogelijk winst uit halen. Geef ons maar een leider die zorgt voor onze vrijheid, dan kunnen we gewoon ons vak doen.'

Antwoord TEGEN/VOOR

Gilden hadden een leider nodig die zorgde voor politieke stabiliteit. Willem zou voordelig kunnen zijn, maar hij zou ook voor politieke onrust kunnen zorgen. Hetzelfde geldt voor de Spaanse heerschappij. De uitkomst was onzeker en niet alle burgers dachten er hetzelfde over.

ANNA VAN SAKSEN

Anna was pas 16 jaar oud toen ze trouwde met Willem. Hij was 28 jaar. In die tijd (400 jaar geleden) trouwden veel mensen niet uit liefde maar om politieke redenen: omdat het 'handig' was.

Was Anna wel verliefd op Willem?

Antwoord VOOR

Anna werd al bij hun eerste ontmoeting in 1560 smoorverliefd op de elf jaar oudere Willem, maar de onderhandelingen zouden nog anderhalf jaar duren. Hoewel veel huwelijken in die tijd politiek gemotiveerd waren, is het mogelijk dat persoonlijke gevoelens ook een rol speelden in hun beslissing om te trouwen.